

แบบบันทึกองค์ความรู้รายบุคคล

๑. ชื่อองค์ความรู้ : การบริหารจัดการหนี้ไปสู่อะไร ๑ คราวเรือน ๑ สัญญา

๒. ชื่อเจ้าของความรู้ : นายมนัสพิสิษฐ์ จอมสว่าง

๓. หมวดองค์ความรู้ที่บ่งชี้ : องค์ความรู้หมวดเทคนิคการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและเข้าถึงแหล่งทุนชุมชน

๔. ที่มาและเป้าหมายของการจัดการความรู้

กรมการพัฒนาชุมชน กำหนดให้จัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาเงินทุนในชุมชน ให้ใช้เงินทุนในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีเป้าหมายหลักคือ บริหารจัดการหนี้ให้ไปสู่อะไร ๑ คราวเรือน ๑ สัญญา เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือน จนสามารถลดหนี้ ปลอดหนี้ และหมดหนี้ในที่สุด

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านโป่ง หมู่ที่ ๖ ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จัดตั้งตามแนวทางกรมการพัฒนาชุมชน เมื่อปี ๒๕๕๓ มีสมาชิก ๖ กลุ่ม กิจกรรมหลักส่งเสริมให้ครัวเรือนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้การดำรงชีวิต การสำรวจข้อมูลกองทุนชุมชน ข้อมูลเงินทุน ข้อมูลหนี้ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการไปสู่อะไร ๑ คราวเรือน ๑ สัญญา แต่ปัญหาของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านโป่งสมาชิกยังคงมีการกู้ยืมครัวเรือนละ ๒ สัญญา คือ กู้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกู้กองทุนหมู่บ้าน ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนดไว้

ในฐานะที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จึงได้ออกแบบกระบวนการงานเพื่อให้สามารถบริหารจัดการหนี้ จากหลายสัญญาใน ๑ คราวเรือน เป็น ๑ คราวเรือน ๑ สัญญา โดยวิเคราะห์พฤติกรรมของคนในชุมชน การเงิน การออมและการชำระหนี้เงินกู้ จึงกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการดอกเบี้ยออกมาเป็น ๔ เมนูทางเลือก ในการตัดสินใจเข้าร่วมกระบวนการบริหารจัดการหนี้ สู่อะไร ๑ คราวเรือน ๑ สัญญา

๕. วิธีการ/ขั้นตอน กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้

ขั้นเตรียมการ

๑. จัดประชุมคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของสมาชิกในเรื่องการออม การกู้ และการชำระหนี้เงินกู้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างกัน

๒. จัดเก็บข้อมูลจากสมาชิก จำนวน ๕ ครัวเรือน เพื่อเก็บข้อมูลเชิงพฤติกรรม การออม การกู้ และการชำระหนี้เงินกู้ พร้อมทั้ง สถานการณ์ทางการเงิน รายรับ รายจ่าย ของครอบครัว เพื่อกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม

ขั้นดำเนินการ

กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้จากหลายสัญญาให้เป็น ๑ คราวเรือน ๑ สัญญา ดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดประชุมคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน เพื่อความรู้ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการปรับโครงสร้างหนี้ใน ๑ คราวเรือนมีหลายสัญญาเงินกู้ ให้เป็น ๑ คราวเรือน ๑ สัญญา โดยใช้ ๔ เมนูทางเลือกของดอกเบี้ย ให้เข้าใจตรงกัน

๒. มอบหมายคณะกรรมการกองทุนที่เป็นสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน สํารวจข้อมูลสมาชิก ข้อมูลเงินทุนของกลุ่มและ ข้อมูลหนี้ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจในการกำหนดแนวทางบริหารจัดการหนี้ นำส่งคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน

๓. คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน รวบรวมของเป็นรายครัวเรือน โดยรวมหนี้สินของทุกคน ในครัวเรือนและทุกกองทุนที่กู้ โดยเรียงตามบ้านเลขที่ เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบและได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

๔. คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จัดประชุมชาวบ้านทั้งหมด เพื่อสร้างความรู้สร้างความเข้าใจ ในกระบวนการบริหารจัดการหนี้ ให้แก่สมาชิกของกลุ่มย่อยทุกครัวเรือน

๕. คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน รับผิดชอบหนี้เพื่อเข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ โดยใช้แบบคำขอขึ้นทะเบียนปรับโครงสร้างหนี้ ตามแบบที่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนกำหนดและเลือกเมนูดอกเบี้ย ที่เหมาะสมกับครอบครัวของตนเอง หากไม่เข้าใจ คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จะอธิบายเพิ่มเติม จนมีความเข้าใจชัดเจนสามารถเลือกเมนูดอกเบี้ยได้เหมาะสมกับตนเองและครอบครัว

๖. คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน ส่งข้อมูลให้กับเจ้าหน้าที่ใหม่ เพื่อทำสัญญาเงินกู้และปฏิบัติตามเงื่อนไขของกลุ่มทุนเจ้าหนี้ใหม่ สำหรับลูกหนี้ที่เลือกเมนูที่ ๓ มีดอกเบี้ยร้อยละ ๖ ต่อปี ต้องมีการจัดทำแผนชีวิต (Family Folder จัดการหนี้)

๗. การติดตาม /ประเมินผล จาก ๒ ส่วน

- โดยคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนใช้แบบติดตาม ตามแผนชีวิตที่ประกอบด้วย แผนการลดรายจ่าย แผนการเพิ่มรายได้ และแผนการบริหารจัดการหนี้

- โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและภาคีการพัฒนาที่ร่วมส่งเสริมสนับสนุนครัวเรือน โดยใช้วิธี ดังนี้ ติดตามจากแผนชีวิตของครัวเรือน เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามแผน เพราะเหตุใด นำไปสู่การแก้ไขปัญหาใหม่และเชื่อมแผนชีวิตสู่แผนชุมชน และส่งต่อให้ทีมปฏิบัติการตำบล/ไทยนิยมยั่งยืน

๖. ผลลัพธ์

๖.๑ เทคนิคและแนวทางในการทำงาน

เป็นการเพิ่มทางเลือกในการตัดสินใจให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของสมาชิก มีรายละเอียด ๔ เมนู ดังนี้

เมนูที่ ๑ แหล่งทุนคือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๒

๑. เงินต้นชำระหนี้ตามความสามารถ ไม่บังคับ

๒. ชำระดอกเบี้ยทุกเดือน (บังคับ)

๓. สามารถยื่นกู้ได้ทุกเดือน หากไม่มีหนี้ค้าง

๔. วงเงินกู้สูงสุด ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๕. ต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกองทุนหมู่บ้าน

เมนูที่ ๒ แหล่งทุนคือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๐

๑. เงินต้นชำระร้อยละ ๑ ของวงเงินนี้ทุกเดือน

๒. ชำระดอกเบี้ยทุกเดือน (บังคับ)

๓. สามารถยื่นกู้ได้เมื่อชำระหนี้ได้ร้อยละ ๕๐ และกู้ได้ในวงเงินร้อยละ ๕๐ ของยอดหนี้

๔. วงเงินกู้สูงสุด ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๕. หากผิคนัดชำระหนี้ แม้ครั้งเดียว จะดำเนินการปรับสัญญาไปเป็นลูกหนี้เมนูที่ ๑ ทันที

เมนูที่ ๓ แหล่งทุนคือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๖ มีเป้าหมายปลอดหนี้ ภายใน ๕ ปี

เงื่อนไข

๑. กู้ได้ครั้งเดียว สัญญา ๕ ปี (รวมหนี้ ๒ กองทุน)

๒. ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยทุกเดือน จำนวน ๖๐ เดือน

๓. วงเงินสูงสุด ขึ้นอยู่กับมติของคณะกรรมการเห็นสมควร

๔. หากผิคนัดชำระหนี้ แม้ครั้งเดียว จะดำเนินการปรับสัญญาไปเป็นลูกหนี้เมนูที่ ๑ ทันที

เมนูที่ ๔ แหล่งทุนคือ กองทุนหมู่บ้าน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๗

เงื่อนไข

๑. กู้ได้ปีละ ๑ ครั้ง

๒. ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยทุกเดือน

๓. วงเงินสูงสุด ไม่เกิน ๗๕,๐๐๐ บาท

๔. หากผิคนัดชำระหนี้ แม้ครั้งเดียว จะดำเนินการปรับสัญญาไปเป็นลูกหนี้เมนูที่ ๑ ทันที

๖.๒ ข้อพึงระวัง

การกำหนดรูปแบบ ๔ เมนูทางเลือกของดอกเบี้ย จะมีผลกระทบต่อสมาชิกและกลุ่มที่ควรพึงระวัง ดังนี้

๑. การให้กู้จำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ

๒. หากปล่อยให้กู้สั้นส่งผลถึงเงินออมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจะเหลือค่างในบัญชีจำนวนมากจะส่งผลให้ได้ดอกเบี้ยน้อย มีผลกระทบต่อเงินปันผลให้สมาชิก

๓. การรับฝากเงินสัจจะพิเศษหากไม่มีกิจกรรมรองรับ อาจจะเป็นภาระของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

๖.๓ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑. เจ้าหน้าที่และคณะกรรมการ มีความเข้าใจแนวทางการบริหารจัดการหนี้อย่างชัดเจน

๒. คณะกรรมการ มีการจัดเก็บข้อมูลรอบด้าน เช่น ข้อมูลเงินทุน ข้อมูลลูกหนี้ และที่สำคัญที่สุดคือ ข้อมูลพฤติกรรมของลูกหนี้

๓. การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน คณะกรรมการกองทุนชุมชน และประชาชนทุกครัวเรือน มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น ร่วมคิดวิเคราะห์จากข้อมูลในชุมชน ร่วมวางแผนเพื่อกำหนดรูปแบบ ๔ เมนู ร่วมดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ ร่วมรับผลประโยชน์ ให้สามารถบริหารจัดการหนี้ของครอบครัวและร่วมติดตามประเมินผล เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี

๖.๔ ปัญหาและวิธีแก้ไข

ปัญหาที่เกิดขึ้น : ในช่วงที่ประชุมสร้างการรับรู้ถึงแนวทางการบริหารจัดการหนี้ สมาชิกไม่สามารถเลือกเมนูที่ตรงกับตนเองได้ จึงเลือกตามคนอื่น ทำให้เมนูที่ ๒ ถูกเลือกมากที่สุด มีผลต่อวงเงินของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต แต่วงเงินของกองทุนหมู่บ้านเหลือจำนวนมาก เหตุผลที่ชาวบ้านเลือกเมนูที่ ๒ เพราะ

๑) จำนวนเงินให้กู้สูง

๒) เลือกตามคนส่วนใหญ่เลือก

วิธีแก้ไขปัญหา : เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและคณะกรรมการได้อธิบายเพิ่มเติม มีการยกตัวอย่างของจริงในการชำระดอกเบี้ย เปรียบเทียบ คำนวณการชำระดอกเบี้ย ให้เห็นความแตกต่าง จึงสามารถแก้ไขปัญหาได้

๖.๕ ผลลัพธ์จากการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเรื่องนั้น

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านโป่ง รวมหนี้ จำนวน ๑๕๙ สัญญา ใน ๑๐๔ ครัวเรือน สามารถเป็น ๑ ครัวเรือน ๑ สัญญา คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของชุมชน และปัจจุบัน สมาชิกกู้ ๘๒ ครัวเรือน ๘๒ สัญญา และปลอดหนี้แล้ว ๖ ครัวเรือน